

ΣτΕ Ολ. 1675/1999

[...]

2. Επειδή με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση 1047731/3139/0010/23.5.1997 και 1047733/3141/0010/23.5.1997 αποφάσεων των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 480 Δ`/9.6.1997), κατά το μέρος που με τις αποφάσεις αυτές απαλλοτριώνονται τμήματα μείζονος εκτάσεως, της οποίας φέρεται ως ιδιοκτήτης το αιτούν Σωματείο. Η απαλλοτρίωση επιβλήθηκε για τη διάνοιξη της Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού και ειδικότερα:

α)` από το τμήμα 12 (από Σταυρό έως Αγιο Ιωάννη Κυνηγό του Δήμου Αγίας Παρασκευής) έκταση εμβαδού 12.386 τ.μ. και β) από το τμήμα (από `Αγιο Ιωάννη Κυνηγό έως θέση Λιθάρι του Δήμου Αγίας Παρασκευής) έκταση εμβαδού 4.732,5 τ.μ.

3. Επειδή με την ΥΑ 673/2719/Ν.3449/14.5.1960 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Γεωργίας και Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 32 Α) παραχωρήθηκε στο σωματείο "Αμερικανικόν Συμβούλιον Επιτροπών Ξένων Αποστολών" δημόσια έκταση 150 στρεμμάτων στην Αγία Παρασκευή Αττικής και με το ν.δ. 844/1971 (ΦΕΚ 39 Α) `κυρώθηκαν οι ΠΥΣ 92/1963 και 143/1965, με τις οποίες είχαν παραχωρηθεί στο Αμερικανικό Κολλέγιο Θηλέων εκτάσεις 50 και 40 στρεμμάτων, αντιστοίχως. Από την έκταση αυτή των 240.000 τ.μ., της οποίας φέρεται ως ιδιοκτήτης το αιτούν σωματείο, στο οποίο μεταβιβάστηκε όλη η ακίνητη περιουσία του Αμερικανικού Συμβουλίου Επιτροπών Ξένων Αποστολών (και ειδικότερα στο μη κερδοσκοπικό φιλεκπαιδευτικό Σωματείο Pierce College, που μετονομάστηκε αργότερα σε Deree-Pierce College και τέλος σε "The American College of Greece" (1979), απαλλοτριώνονται δύο τμήματα συνολικής επιφάνειας 17.118,5 τ.μ. Κατά συνέπεια, με έννομο συμφέρον ασκείται η κρινόμενη αίτηση από το αιτούν σωματείο. Οι ειδικότεροι δε ισχυρισμοί των παρεμβαινόντων Δήμου Γλυκών Νερών, Α.Ε. Αττική οδός και Κοινοπραξίας Αττική Οδός, ότι το αιτούν σωματείο δεν υφίσταται βλάβη περιουσιακή, αφού απαλλοτριώνεται μικρό τμήμα της ιδιοκτησίας του, και ότι στις επίδικες εκτάσεις έχει αρθεί η αναδάσωση, με συνέπεια τούτο να στερείται εννόμου συμφέροντος για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, διότι η πράξη απαλλοτριώσεως είναι οπωσδήποτε βλαπτική για τον ιδιοκτήτη της εκτάσεως που απαλλοτριώνεται, ενώ οι προγενέστερες άρσεις της αναδασώσεως, που άλλωστε δεν αφορούν στο σύνολο της εκτάσεως, δεν επιδρούν στο έννομο συμφέρον του αιτούντος.

4. Επειδή, στην παρ. 2 του άρθρου 5 του ν.δ. 797/1971 "Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων" (ΦΕΚ Α`1), προβλέπεται προθεσμία τριάντα ημερών για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά αποφάσεως περί κηρύξεως αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, η οποία αρχίζει από τη δημοσίευση της αποφάσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η διάταξη όμως αυτή αφορά τους τρίτους, τους εμμέσως θιγομένους από την απαλλοτρίωση, όχι αυτούς που φέρονται ως ιδιοκτήτες ή προβάλλουν δικαιώματα ιδιοκτησίας επί του απαλλοτριωμένου ακινήτου, δηλαδή τους αμέσως θιγομένους από την απαλλοτρίωση. Για τους τελευταίους η προθεσμία των τριάντα ημερών κινείται από την προς αυτούς κοινοποίηση ή από την εκ μέρους τους με οποιοδήποτε τρόπο γνώση της περί απαλλοτριώσεως αποφάσεως (ΣτΕ 6449/1995, 2819/1990 κ.ά.). Στην προκείμενη περίπτωση, οι προσβαλλόμενες πράξεις δημοσιεύθηκαν μεν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 9.6.1977, οι αιτήσεις όμως του Δημοσίου ενώπιον του

Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, για τον καθορισμό προσωρινής τιμής μονάδος για τις απαλλοτριούμενες με τις προσβαλλόμενες πράξεις εκτάσεις, τμήματα των οποίων φέρονται να ανήκουν στο αιτούν σωματείο, επιδόθηκαν σ' αυτό στις 31.10.1997. Συνεπώς η κρινόμενη αίτηση, που κατατέθηκε στις 21.11.1997 ασκήθηκε εμπροθέσμως.

5. Επειδή στη δίκη παρεμβαίνουν παραδεκτώς, με χωριστά δικόγραφα, υπέρ του κύρους των προσβαλλομένων πράξεων οι εξής: α` ) η Ανώνυμη Εταιρία με το διακριτικό τίτλο "Αττική Οδός ΑΕ", η οποία, όπως προκύπτει από τη Σύμβαση Παραχώρησης του Έργου "Μελέτη - Κατασκευή Αυτοχρηματοδότηση και Εκμετάλλευση της Ελεύθερης Λεωφόρου Ελευσίνας Σταυρού Αεροδρομίου Σπάτων και Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού", που κυρώθηκε μ` το άρθρο πρώτο του ν. 2445/1996 (ΦΕΚ 274 Α`), είναι η ανάδοχος του έργου, β) η Κοινοπραξία Αττική Οδός - Κατασκευή Ε.Λ.Ε.Σ.Σ. και Δ.Π.Π.Υ., η οποία, δυνάμει της πιο πάνω Σύμβασης Παραχώρησης και της μεταξύ αυτής και του Αναδόχου του Έργου Σύμβασης Κατασκευής (προσάρτημα 17 της Σύμβασης Παραχώρησης), έχει αναλάβει την κατασκευή του έργου και γ) το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία "Οργανισμός Αθήνας", που ιδρύθηκε με το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1515/1985 (ΦΕΚ 18 Α) και του οποίου έργο, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, είναι: "... η παρακολούθηση της εφαρμογής και η εξασφάλιση της πραγματοποίησης του ρυθμιστικού σχεδίου της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας ... η μέριμνα για τη μελέτη και εφαρμογή μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος καθώς και ο έλεγχος έργων και δραστηριοτήτων με επιπτώσεις στο περιβάλλον", ενώ ειδικότερος στόχος του και κατεύθυνση για τη χωροταξική οργάνωση της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας και τη νέα πολεοδομική δομή της είναι, μεταξύ άλλων, αν βελτίωση και οργάνωση ενιαίου συστήματος μεταφορών με λειτουργική διασύνδεση όλων των μέσων μεταφοράς" (άρθρ. 3 παρ. 4δ` ν. 1515/1985), δ) ο Δήμος Γλυκών Νερών Αττικής, αφού η υποστηριζόμενη από το αιτούν σωματείο εναλλακτική όδευση της Δ.Π.Λ.Υ. με κατασκευή σήραγγας προβλέπει έξοδο σε χώρο ιδιοκτησίας του Δήμου και ε) η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αθηνών, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δυτικής Αττικής, ο Δήμος Αμαρουσίου Αττικής, ο Δήμος Χολαργού Αττικής, ο Δήμος Ν. Ηρακλείου Αττικής και ο Δήμος Ανω Λιοσίων Αττικής, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η εκτέλεση του έργου της διάνοιξης της Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού είναι ζωτικής σημασίας για την ποιότητα ζωής στο Λεκανοπέδιο Αττικής, όπου κατοικούν δημότες τους, αφού εξασφαλίζει ένα δίκτυο γρήγορης και ασφαλούς μετακίνησης σε όλη την Αττική, μειώνοντας έτσι αισθητά την κατανάλωση ενέργειας, τη ρύπανση της ατμόσφαιρας και την ηχορύπανση.

6. Επειδή ο Συντακτικός Νομοθέτης, εμφορούμενος από τις νεότερες αντιλήψεις για το περιβάλλον, ανήγαγε σε αντικείμενο έντονου ενδιαφέροντος και ειδικής ρυθμίσεως το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, καθιερώνοντας με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος υποχρέωση του κράτους για την προστασία του περιβάλλοντος αυτού. Ειδικότερα δε, προκειμένου περί του δασικού πλούτου της Χώρας, ενόψει και της επιτακτικής ανάγκης διαφυλάξεώς του, έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα θεσπίζοντας αυστηρό προστατευτικό καθεστώς γι` αυτό. Ετσι, στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι "Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη προστασία των δασών και γενικά των δασικών εκτάσεων. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημοσίων

δασών και των δημοσίων δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον". Περαιτέρω, η παράγραφος 3 του άρθρου 17 του Συντάγματος ορίζει ότι δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που έχουν καταστραφεί ή που καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλον τρόπο αποφιλώθηκαν ή αποφιλώνονται δεν αποβάλλουν το δασικό χαρακτήρα που είχαν πριν να αποφιλωθούν, κηρύσσονται υποχρεωτικώς αναδασωτές και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο σκοπό. Στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση δασών ή δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 17, για λόγους δημόσιας ωφέλειας και ότι πάντως διατηρείται αμετάβλητη η δασική μορφή τους. Από τις πιο πάνω διατάξεις προκύπτει ότι δάση ή δασικές εκτάσεις που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα και που καταστράφηκαν από πυρκαγιά δεν αποβάλλουν το δασικό χαρακτήρα τους, μπορούν δε να απαλλοτριωθούν υπέρ του Δημοσίου, για λόγους δημόσιας ωφέλειας, αν δεν μεταβάλλεται η δασική μορφή τους. Ακόμη, από τις ίδιες συνταγματικές διατάξεις προκύπτει ότι για την κήρυξη της σχετικής απαλλοτρίωσης δεν απαιτείται να έχει προηγουμένως εκδοθεί διοικητική πράξη που να κηρύσσει την αναδάσωση των εκτάσεων αυτών, ούτε, σε περίπτωση που έχει ήδη εκδοθεί τέτοια πράξη, να εκδοθεί άλλη, πάλι πριν από την κήρυξη της απαλλοτρίωσης, που να αίρει την αναδάσωση. Κατά την έννοια δε που έχουν οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 117 του Συντάγματος, οι οποίες πρέπει να ερμηνευθούν ενόψει και του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, που επιβάλλει στο Κράτος την υποχρέωση να προστατεύει το φυσικό περιβάλλον, η απαλλοτρίωση δασών και δασικών εκτάσεων υπέρ του Δημοσίου, για λόγους δημόσιας ωφέλειας, επιτρέπεται, αφού εκτιμηθούν οι επιπτώσεις που η απαλλοτρίωση αυτή θα προκαλέσει στο φυσικό περιβάλλον, η σημασία της διαφύλαξης του δάσους ή του υπό απαλλοτρίωση τμήματός του, συγκριτικά προς τη σημασία που έχει ο σκοπός της απαλλοτρίωσης, καθώς και ο τρόπος που ο σκοπός της απαλλοτρίωσης θα μπορούσε ενδεχομένως να επιτευχθεί χωρίς να θιγεί το δάσος, και μόνο αν η εκπλήρωση του δημόσιου σκοπού που επιδιώκει η απαλλοτρίωση δεν μπορεί να εκπληρωθεί με άλλον τρόπο που, έστω και δαπανηρότερος, δεν θα έθιγε πάντως το δάσος (ΣτΕ 1158/1988). Μειοψήφησαν ο Αντιπρόεδρος Μ. Δεκλερής και οι Σύμβουλοι Ι. Μαρή, Σ. Χαραλαμπίδης, Γ. Παναγιωτόπουλος, Π. Πικραμμένος, Ν. Ρόζος, Α. Ράντος και Ε. Σαρπ, κατά τη γνώμη των οποίων, με τις διατάξεις του άρθρου 24 του Συντάγματος, επιβάλλεται στον κοινό νομοθέτη η υποχρέωση να μεριμνήσει ειδικά για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων της Χώρας, θεσπίζοντας τα αναγκαία για τη διατήρηση, διαφύλαξη και ανάπτυξή τους μέτρα. Αυτή δε η συνταγματική προστασία και μέριμνα αφορά, λόγω της αδιάσπικτης διατυπώσεως της διατάξεως και ενόψει του σκοπού γενικότερου δημοσίου συμφέροντος στον οποίο αποβλέπει, τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά δάση, τα οποία είναι, κατά την έννοια του Συντάγματος, όλα όσα δεν ανήκουν στο Δημόσιο, δηλαδή εκείνα που ανήκουν σε ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Κατά τα λοιπά, το άρθρο 24 του Συντάγματος, απαγορεύοντας τη μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, επιτρέπει παράλληλα την όλως εξαιρετική κάμψη του απαγορευτικού κανόνα σε περιπτώσεις που τούτο επιβάλλεται υπό του συμφέροντος της Εθνικής Οικονομίας προκειμένου μόνον περί των δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων, διατηρείται όμως η απαγόρευση της μεταβολής του προορισμού των ιδιωτικών δασών. Επομένως, κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, απαγορεύεται, ακόμη και αν συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος, οιαδήποτε επενέργεια επί του δάσους ή της δασικής εκτάσεως

εφόσον θίγει έστω και περιορισμένως το δάσος (ή τη δασική έκταση), μεταβάλλουσα έστω και μερικώς τον προορισμό του.

7. Επειδή, σε εκτέλεση των πιο πάνω συνταγματικών διατάξεων έχει εκδοθεί ο ν. 998/1979 "περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας" (φ. 289 Α`), ο οποίος στο έκτο κεφάλαιο (άρθρα 15-61) ρυθμίζει τις επιτρεπόμενες επεμβάσεις στα δάση και τις δασικές εκτάσεις. Ειδικότερα το άρθρο 45 του νόμου ορίζει στην παρ. 1 αυτού, όπως αυτή αντικαταστάθηκε από την παρ. 1 του άρθρου δέκατου τρίτου του ν. 1822/1988 (φ. 272 Α`), ότι: "στα δάση και τις δασικές εκτάσεις, περί των οποίων το άρθρ. 117 παρ. 3 του Συντάγματος, ουδεμία επιτρέπεται επέμβαση προβλεπόμενη από τις διατάξεις του παρόντος ή από άλλη διάταξη, με εξαίρεση τα αναφερόμενα στις διατάξεις ... των παρ. 1 και 2 του άρθρου 58 του παρόντος ...". Στην παρ. 1 του άρθρου 48 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: "Η διάνοιξις δημοσίων οδών διά μέσου δασών ή δασικών εκτάσεων είναι επιτρεπτή εφόσον διά της μελέτης κατασκευής τούτων λαμβάνεται πρόνοια διά την διαφύλαξιν του τυχόν προστατευτικού χαρακτήρος των δασών. Επίσης, κατά την χάραξιν και την κατασκευήν των οδών δέον να προβλέπονται και να λαμβάνονται μέτρα διά την προστασίαν της εκατέρωθεν δασικής βλαστήσεως και την μη αλλοίωσιν του φυσικού περιβάλλοντος. Η διάνοιξις οδών εντός των πυρήνων των εθνικών δρυμών απαγορεύεται", ενώ στην παρ. 1 του άρθρου 58 ορίζεται ότι: "Διά την εκτέλεσιν μεγάλων δημοσίων έργων, ως αεροδρομίων, τεχνητών λιμνών, φραγμάτων κλπ. είναι δυνατή η κατάληψις και εκχέρσωσις ή κάλυψις δασών ή δασικών εκτάσεων, εάν περί της εκτελέσεως των έργων τούτων εις την συγκεκριμένην περιοχην υφίσταται ειδικός νόμος και κατά τους όρους τούτου".

8. Επειδή, όπως αναφέρεται στο οικ. 660034/186/ 13.1.1997 έγγραφο του Υπουργείου Γεωργίας, Τμήμα Β`. Αλλαγής Χρήσης Δασικών Γαιών, προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, το τμήμα του έργου της κατασκευής της Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού που θα διέλθει από δάση και δασικές εκτάσεις αρχίζει από τη χιλιομετρική θέση (Χ.Θ.) 1+ 1950 και καταλήγει στη Χ.Θ. 9+500, δηλαδή έχει μήκος 7,550 χλμ. και η συνολική έκταση, που καταλαμβάνεται από το έργο και καλύπτεται από δάση και δασικές εκτάσεις, ανέρχεται σε 540 περίπου στρέμματα, από τα οποία 390 στρέμματα θα καταλάβει το οδόστρωμα και 150 στρέμματα θα διατεθούν για τη στήριξη των πρανών της οδού. Κατά μέσον όρο καταλαμβάνονται 72 στρέμματα δάσους ανά χιλιόμετρο της οδού. Από την έκταση αυτή ιδιωτικές δασικές εκτάσεις αποτελούν τα 144 στρέμματα, αφού η Λεωφόρος διέρχεται από ιδιωτικές δασικές εκτάσεις σε μήκος 2 χιλιομέτρων. Κανένα τμήμα του έργου δεν εμπίπτει στην έκταση, που έχει χαρακτηριστεί, στην περιοχή της Καισαριανής, ως αισθητικό δάσος με το π.δ/γμα 91/1974 (ΦΕΚ 31 Α`) το μεγαλύτερο δε μέρος του διέρχεται από τη Β` Ζώνη προστασίας του Υμηττού και ένα μέρος του από την Α` Ζώνη, των οποίων τα όρια έχουν καθορισθεί με το από 31.8.1978 π.δ/γμα (ΦΕΚ 544 Δ`) και έχουν ορισθεί αντιστοίχως ως περιοχή εγκαταστάσεως μόνο κοινωφελών λειτουργιών (η Β`) και ως περιοχή αναψυχής, περιπάτου και υγείας, στην οποία επιτρέπεται η δόμησις μόνο κτιρίων αναψυχής και πολιτιστικών εκδηλώσεων (η Α). Όλες δε οι εκτάσεις δασικού χαρακτήρα, από τις οποίες διέρχεται η Δυτική Περιφερειακή Λεωφόρος Υμηττού (Δ.Π.Λ.Υ.) περιλαμβάνονται στις εκτάσεις του λεκανοπεδίου Αττικής που είχαν κηρυχθεί ως "δασωτές" με την 108424/13.9. 1934 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας (ΦΕΚ 133 Β`/16.10.1934). Μεταξύ αυτών των εκτάσεων περιλαμβάνεται και η έκταση των 240 στρεμμάτων, της οποίας φέρεται ως ιδιοκτήτης το αιτούν

σωματείο. Από τμήμα αυτής της εκτάσεως επιφάνειας 202,55 στρεμμάτων είχε αρθεί η αναδάσωση μ` τα β.δ/τα 67/1963 (ΦΕΚ 15 Α) και 115/1964 (ΦΕΚ 54 Α`) και το από 1.6.1978 π.δ/γμα (ΦΕΚ 278 Δ`). Από τη μείζονα έκταση των 240 στρεμμάτων με τις προσβαλλόμενες πράξεις κηρύχθηκε η αναγκαστική Απαλλοτριώση δύο τμημάτων επιφάνειας 12.386 τ.μ. και 4.732 τ.μ. αντιστοίχως, τα οποία, όπως αναφέρεται στην τεχνική έκθεση του Ν.Ζ., δασολόγου-περιβαλλοντολόγου, του Ιουνίου 1998, είναι ενιαίας μορφής με το όλο δασικό οικοσύστημα της ευρύτερης περιοχής και το οποίο εμφανίζει τη μορφή συγκροτημένου δάσους χαλεπίου πεύκης και υπάρχουν στο μεν πρώτο τμήμα 1.000 περίπου δένδρα, στο δε δεύτερο 150 δένδρα. Συνεπώς, ανεξάρτητα από το ζήτημα της άρσεως της αναδασώσεως της ιδιοκτησίας του αιτούντος, την οποία επικαλούνται οι παρεμβαίνοντες για να αποκρούσουν την κρινόμενη αίτηση, και η οποία δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι αφορά στις εκτάσεις που απαλλοτριώθηκαν με τις προσβαλλόμενες πράξεις, πάντως οι εκτάσεις αυτές είναι δασικές και ανήκουν σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Η επίδικη δε απαλλοτριώση για την κατασκευή μεγάλου δημόσιου έργου, όπως είναι η κατασκευή της Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού, με την οποία επιδιώκεται η επίτευξη σκοπού δημοσίου συμφέροντος, ενόψει της συνολικής εκτάσεως που καταλαμβάνει ο Υμηττός (81.230 στρέμματα βλ. βιβλίο "Δράσεις αναβάθμισης και αειφόρου ανάπτυξης περιαστικών δασικών οικοσυστημάτων Αθήνας, Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη"), ο οποίος σήμερα καλύπτεται κυρίως από θαμνώδη βλάστηση, μεσογειακού τύπου (μακία), αποτελούμενη από σκληρόφυλλα/αείφυλλα πλατύφυλλα και σε πολλά σημεία έχει πυκνή δασοκάλυψη από χαλέπιο πεύκη, ενώ υπάρχει επίσης εκτεταμένη φρυγανώδης βλάστηση (Υπόμνημα Μ.Γ. για τις επιπτώσεις της Δ.Π.Α.Υ. στο φυσικό περιβάλλον), δεν αίρει τη δασική μορφή της όλης περιοχής ενόψει της μνημονευομένης αναλογίας συνολικής δασικής βλαστήσεως και της ήδη απαλλοτριουμένης για τον πιο πάνω δημόσιο σκοπό και επομένως δεν αντίκειται στην παρ. 4 του άρθρου 117 του Συντάγματος, ο δε λόγος ακυρώσεως που προβάλλει το αντίθετο πρέπει ν` απορριφθεί ως αβάσιμος (πρβλ. ΣτΕ 1158/ 1988). Κατά τη γνώμη όμως της μειοψηφίας, η συνταγματική προστασία των ιδιωτικών δασών ή δασικών εκτάσεων είναι, προς αποτροπή καταστρατηγήσεως του νόμου, εντονότερη και απαγορεύεται απολύτως, χωρίς εξαιρέσεις, η μεταβολή του προορισμού τους. Συνεπώς, δεν είναι επιτρεπτή κατά το Σύνταγμα, η απαλλοτριώση ιδιωτικών δασικών εκτάσεων για την κατασκευή μεγάλου δημόσιου έργου, ανεξάρτητα από την έκταση που απαλλοτριώνεται για την επίτευξη του σκοπού αυτού σε σχέση με το σύνολο της δασικής εκτάσεως, και άρα εξ αυτού του λόγου η επίδικη απαλλοτριώση δεν είναι νόμιμη.

9. Επειδή με την 1040/1993 απόφαση της Ολομελείας του δικαστηρίου ακυρώθηκε, κατόπιν αιτήσεως ακυρώσεως του ήδη αιτούντος σωματείου η 1063570/5392/Α0010/1990 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ Δ` 606/30.10.1990), με την οποία, προκειμένου να διανοιχθεί η περιφερειακή οδός Υμηττού στο Δήμο Αγίας Παρασκευής, είχε απαλλοτριωθεί αναγκαστικώς έκταση 16.008,77 τ.μ., της οποίας φερόταν ως ιδιοκτήτης το αιτούν σωματείο. Με την απόφαση αυτή κρίθηκε ότι με το ν. 1515/1985 "Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας" (ΦΕΚ 18 Α`) ο νομοθέτης, συμμορφούμενος προς το άρθρ. 24 παρ. 1 του Συντάγματος, προκειμένου να καταρτίσει το ρυθμιστικό σχέδιο, στάθμισε ειδικώς την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας και στα πλαίσια αυτής της προστασίας προέβλεψε και χωροθέτησε σε αδρές γραμμές υπό κλίμακα 1 προς 25.000 περιφερειακή

λεωφόρο στις υπώρειες του όρους Υμηττού στο αριστερό της ενδείξεως "προστασία ορεινών όγκων" και συνεπώς για την πραγματοποίηση του έργου δεν απητείτο μεν η προβλεπόμενη από το άρθρ. 4 παρ. 6 του ν. 1650/ 1986 προέγκριση της χωροθετήσεώς του, αλλ' απητείτο να έχει προηγηθεί της εκδόσεως οποιασδήποτε διοικητικής πράξεως, που αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη της κατασκευής του έργου, η κατάρτιση περιβαλλοντικής μελέτης και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Για τον ίδιο λόγο ακυρώθηκαν η Α/2/02/74/οικ. 103/6.11.1991 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία εγκρίθηκε το αποτέλεσμα δημοπρασίας της 2. 10.1991 για την ανάθεση της κατασκευής του έργου "Περιφερειακή Λεωφόρος Υμηττού, Τμήμα Λεωφόρου Κατεχάκη Αγ. Ιωάννης Κυνηγός, Χωματοουργικά και μικρά τεχνικά", όπως και η 12498/6.7.1992 απόφαση των γενικών Διευθυντών Περιβάλλοντος και Συγκοινωνιακών Έργων του πιο πάνω Υπουργείου Περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και λειτουργία της Δ.Π.Α.Υ. "Τμήμα Α.Κ. Κατεχάκη έως Ε.Α. Ελευσίνας - Σπάτων (Α.Κ. Δουκ. Πλαακεντίας και Α.Κ. Ραφήνας" με τις 1038/1993 και 1035/1993 αποφάσεις του δικαστηρίου. Ακολούθησε η έκδοση της 35404/94/28.7.1995 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, του Υπουργού Πολιτισμού, του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Γεωργίας, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία του ίδιου έργου και της Α/6/01/73/10844/26.3.1996 αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία εγκρίθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού για την ανάδειξη αναδόχου του έργου "Μελέτη Κατασκευή - Αυτοχρηματοδότηση και Εκμεταλλευση της Ελεύθερης Λεωφόρου Ελευσίνας Σταυρού Αεροδρομίου Σπάτων και Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού". Το αιτούν σωματείο άσκησε αιτήσεις ακυρώσεως κατά των πράξεων αυτών, αλλά με τις 4362/1997 και 4363/ 1997 αποφάσεις του δικαστηρίου καταργήθηκαν οι αντίστοιχες δίκες λόγω λήξεως της ισχύος των προσβαλλομένων πράξεων. Και τούτο γιατί μετά την έκδοση των πιο πάνω πράξεων, αφενός με το άρθρο ενδέκατο του ν. 2338/1995 (ΦΕΚ 202/14.9.1995, τ. Α` ενόψει της πάγιας ρύθμισης του εβδομού άρθρου του ίδιου νόμου, που ορίζει ότι εφεξής το Κοινοβούλιο θα θεσπίζει με ειδική νομοθετική πράξη και με τις συναφείς εγγυήσεις, τους περιβαλλοντικούς όρους των έργων με σημαντικές επιπτώσεις για την εθνική οικονομία, καθορίστηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι κατασκευής του υπό κρίση έργου και υπογράφηκε στις 23.5.199 βάση Παραχώρησης της Μελέτης, Κατασκευής, Αυτοχρηματοδότησης και Εκμετάλλευσης της Ελεύθερης Λεωφόρου Ελευσίνας Σταυρού Αεροδρομίου Σπάτων και Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού", που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2445/ 1996 (ΦΕΚ 274/16.12.1996) και απέκτησε ισχύ νόμου, με αποτέλεσμα να παύσει η ισχύς της διοικητικής διαδικασίας για την αανάθεση του πιο πάνω έργου. Στην εισηγητική έκθεση του ν. 2445/1996 περιγράφονται η αναγκαιότητα, η χρησιμότητα και η σημασία του έργου και αναφέρεται ειδικότερα ότι "Το υφιστάμενο δίκτυο μεταφορών της Αττικής έχει διαμορφωθεί ακτινικά από το κέντρο προς την περιφέρεια, με αποτέλεσμα όλες οι μετακινήσεις να πραγματοποιούνται μέσω του κέντρου". Αυτό δημιουργεί "μεγάλο κυκλοφοριακό φόρτο και δυσμενείς περιβαλλοντικές συνθήκες". Το έργο του περιφερειακού δακτυλίου "έχει ζωτική σημασία για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη της Αττικής", γιατί συμβάλλει στη δημιουργία πλήρους δικτύου γρήγορης και ασφαλούς κυκλοφορίας, μειώνει δραστικά την κυκλοφοριακή κίνηση μέσα στην πόλη και τους χρόνους μετακίνησης των πολιτών, μειώνει αισθητά την ατμοσφαιρική ρύπανση και την ηχορύπανση, καθώς και

την κατανάλωση ενέργειας. Το έργο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του Διευρωπαϊκού Δικτύου "Πάτρα Εύζωνοι", γιατί ενώνει την εθνική οδό που ξεκινάει από την Πάτρα με την εθνική οδό που κατευθύνεται προς Θεσσαλονίκη. Εξυπηρετεί την κίνηση από και προς το Διεθνές Αεροδρόμιο της Αθήνας στα Σπάτα. Περαιτέρω, το έργο συμβάλλει στον Χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό της Αττικής (βλ. και την από 6.7.1995 έκθεση των Καθηγητών του ΕΜΠ Α.Γ. και Ι.Φ. και την από 24.6. 1998 του Υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. προς το ΣΤΕ). Η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στην οποία παραπέμπει το άρθρο ενδέκατο του ν. 2338/ 1995, με το οποίο εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του έργου, στο Κεφ. Ι και υπό τον τίτλο "Εναλλακτικές λύσεις χάραξης και κατασκευής του αυτοκινητοδρόμου" (σελ. Ι.11 επ.) εξετάζει α` ) την εκδοχή της μηδενικής λύσεως, την οποία και απορρίπτει αποδεχόμενη την αναγκαιότητα του έργου, β` ) εναλλακτικές λύσεις επίγειας χάραξης για τα διάφορα υποτιμήματα, από τις οποίες επιλέγει την εναλλακτική λύση υπ` αρ. 3 και γ) εναλλακτικές λύσεις με την κατασκευαστική μέθοδο των σηράγγων μεγάλου μήκους, τις οποίες απορρίπτει, τις μεν λύσεις Α` και Β` σήραγγας μήκους 1.300 και 1.730 μέτρων αντίστοιχα, διότι απαιτείται η κατασκευή πρόσθετου συλλεκτήριου δρόμου μήκους 2 και 1,5 χλμ. που θα διέρχεται και από το χώρο του Πυρηνικού Κέντρου του Δημοκρίτου, την δε λύση Γ`, σήραγγας μήκους 2.250 μέτρων, διότι επιβαρύνεται υπέμετρα ο Α.Κ. 30 και οι Δήμοι Παπάγου και Χολαργού από τη διερχόμενη κυκλοφορία της Αγίας Παρασκευής, ενώ η λύση Δ`, σήραγγας μήκους 3.350 μέτρων, απορρίπτεται διότι απαιτεί την κατασκευή συλλεκτήριου άξονα διασύνδεσης της Λεωφόρου Υμηττού με την οδό Αναστάσεως, που θα έχει την ίδια περίπου όδευση με την επιλεγείσα επίγεια χάραξη της λεωφόρου.

10. Επειδή, ειδικότερα, από το περιεχόμενο της ανωτέρω μελέτης, στην οποία αναφέρεται ότι "από γεωλογική άποψη η κατασκευή της σήραγγας είναι απόλυτα εφικτή, χάρη στην ευνοϊκή γεωλογική δομή του όρους Υμηττός", και της από 6.7.1995 γνωματεύσεως των καθηγητών του ΕΜΠ Α. Γ. και Ι.Φ., τις οποίες χρησιμοποίησε η Διοίκηση προκύπτουν τα εξής: α) (βλ. ανωτέρω σκέψη 9), η κατασκευή υπόγειας σήραγγας στην περί ης πρόκειται περιοχή του Υμηττού, που θα καθιστούσε περιττή την επίγεια χάραξη και άρα και την επίδικη απαλλοτρίωση, δεν παρουσιάζει άλλα προβλήματα και μπορεί να γίνει "με λογικό κόστος", β) ότι η ΜΠΕ ασχολήθηκε με διά μακρών και αναλυτικώς με τη στάθμιση και αξιολόγηση τεσσάρων εναλλακτικών υπογείων λύσεων με διαφορετικά μήκη (Α` : 1.300 μ., Δ` : 3.350 μ.), αλλά τις απέκλεισε όλες λόγω μειονεκτημάτων αναφερομένων είτε στη λειτουργικότητα είτε στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους, γ` ) ότι η ΜΠΕ, κατόπιν των ανωτέρω στααθμίσεων, προέκρινε την εξ ολοκλήρου επίγεια χάραξη της δυτικής περιφερειακής λεωφόρου Υμηττού, η οποία αποτελεί ούτω την αιτιολογία της επιδικού απαλλοτριώσεως. Η ανωτέρω όμως αιτιολογία των προσβαλλομένων αποφάσεων δεν είναι, κατά νόμον, ικανή να στηρίξει την επίδικη απαλλοτρίωση διότι, ενώ, κατά τα προεκτεθέντα, η κατασκευή οδού εντός δάσους με θυσία του αναγκαίου τμήματος αυτού είναι επιτρεπτή μόνον αν δεν μπορεί να γίνει με άλλο τρόπο, ο οποίος - έστω και δαπανηρότερος - δεν θα έθιγε πάντως το δάσος, εν προκειμένω η κατασκευή υπόγειας σήραγγας, καίτοι κριθείσα κατ` αρχήν τεχνικώς εφικτή, απεκλείσθη εν συνεχεία λόγω ορισμένων μειονεκτημάτων της. Έτσι η Διοίκηση, δεχθείσα ότι η λύση των υπογείων σηράγγων είναι εφικτή και μάλιστα με λογικό κόστος και παρά ταύτα προτιμήσασα τη λύση της επιφανειακής κατασκευής της Λεωφόρου και τον συνακόλουθο περιορισμό της δασικής βλαστήσεως του Υμηττού, δεν στάθμισε, σύμφωνα με τα ανωτέρω, με τον νόμιμο τρόπο, όπως όφειλε, τις

επιπτώσεις που έχει η επίδικη απαλλοτρίωση στο φυσικό περιβάλλον, ήτοι τις δυσμενείς επιδράσεις από τον περιορισμό της δασικής βλάστησης, και ιδίως τη σημασία της διαφυλάξεως του δάσους και του υπό απαλλοτρίωση τμήματός του εν συγκρίσει προς τη σημασία του σκοπού της απαλλοτριώσεως, προ παντός δε δεν εξέτασε και δεν απέκλεισε μενόμενη αιτιολογία τον τρόπο με τον οποίο ο σκοπός της απαλλοτριώσεως θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς να θιγεί το δάσος (βλ. ΣτΕ 1158/ 1988), δηλ. τη λύση της υπόγειας σήραγγας. Επομένως, η μη νομίμως από την ανωτέρω άποψη αιτιολογημένη και προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα. Μειοψήφησαν ο Πρόεδρος Β. Μποτόπουλος και οι Σύμβουλοι Γ. Σταυρόπουλος, Σ. Καραλής, Ε. Γαλανού, Γ. Ανεμογιάννης, Π. Ν. Φλώρος, Φ. Αρναούτογλου, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Θ. Παπαεναγγέλου, Δ. Πετρούλιας, τη γνώμη των οποίων υποστήριξαν και οι Πάρεδροι Δ. Σκαλτσούνης και Ε. Νίκα. Κατά τη γνώμη αυτών, οι εναλλακτικές λύσεις της κατασκευής του έργου με σήραγγα μεγάλου μήκους εξετάστηκαν διεξοδικά και απορρίφθηκαν με νόμιμη και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, αφού με την επιλογή τους είτε δεν εκπληρώνεται ο επιδιωκόμενος με το έργο σκοπός, διότι χάνει η Δυτική Περιφερειακή Λεωφόρος Υμηττού τον πολυσυλλεκτικό χαρακτήρα της, και τη δυνατότητα αποσυμφορήσεως του λοιπού οδικού δικτύου, είτε δημιουργούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον άλλων περιοχών, όπως στο προβλεπόμενο σημείο εξόδου της σήραγγας στα Γλυκά Νερά. Περαιτέρω, εξειδικεύονται για κάθε μία από τις τέσσερις εναλλακτικές λύσεις κατασκευής του έργου με μεγάλη σήραγγα που εξετάστηκαν, οι ειδικοί λόγοι που αποκλείουν την επιλογή τους παρά τη θυσία δασικής εκτάσεως που συνεπάγεται αυτός ο αποκλεισμός.

11. Επειδή, μέσα από όσα εκτέθηκαν πιο πάνω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, κατά το μέρος που κηρύσσεται μ' αυτές η απαλλοτρίωση ιδιοκτησίας του αιτούντος σωματείου και παρέλκει ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως, απορριπτομένων των παρεμβάσεων που έχουν ασκηθεί υπέρ του κύρους των προσβαλλομένων πράξεων.

[...]